

(2) KO EN SPOMIN TRČI OB DRUGEGA ...

Nič ni lažjega kot se spominjati - kajne? Kaj pa, če se moj spomin sploh ne ujema s tvojim? Še več: ko se spominska kultura ene družbene skupine spopade s spominsko kulturo druge skupine? Kdo ima prav? In ali se lahko vsa poljubna mnenja vrednotijo enako kot zgodovinsko ugotovljena dejstva? Ali je na primer antifašizem zgolj mnenje? Ali je treba kritiko nasilnega sistema postaviti na isto raven kot njegovo relativizacijo? Kje se konča spor mnenj in kje se začne zanikanje zgodovinskih dejstev? Toda ali ni treba vedno znova preverjati tudi ugotovljenih dejstev?

Na ta vprašanja verjetno ni enostavnih odgovorov, zagotovo pa obstajajo številni primeri in izkušnje! (Werner Wintersteiner)

Dialektično spominjanje - in zgodovina je po definiciji "spominjanje preteklosti" - je mogoče predvsem takrat, ko se sklicujemo na dejstva in osebnosti, ki so nam relativno blizu in o katerih imamo bistveno različna in razhajajoča se pričevanja, torej tako, da lahko primerjamo različne vire.

V tem pogledu je pomemben primer antifašizma: v italijanskih učbenikih ga ta ali oni avtor opisuje in razlaga različno, vendar se v splošnem pojavlja kot človeška in politična drža s pozitivno valenco, ki je dialektično nasprotna negativni valenci fašizma in nacizma.

Težave pri razlagi fašizma in antifašizma se pojavijo predvsem takrat, ko želimo opredeliti nekatere vidike, kot so vprašanje, ali je bilo eno ali drugo množični pojav ali pa stališča in vedenje manjšine Italijanov, na katere so po eni strani vplivali ljudje, ki so bili sposobni uvesti diktaturo in oblikovati totalitarno državo, in na drugi strani civilni in vojaški boj, katerega cilj je bila osvoboditev naše države izpod nacističnega fašizma, boj, ki so mu v letih 1943-45 botrovali vse hujši vojaški porazi, zavezniško bombardiranje, lakota in vse večje trpljenje civilnega prebivalstva).

Osvobodilna vojna, ki pa se je zelo razlikovala od vojne grškega in jugoslovanskega naroda: Za nekatere italijanske partizane je bilo jemanje orožja in partizansko bojevanje posledica neideološke odločitve, za druge pa vrhunec politične poti, ki se je začela po Mussolinijevem prevzemu oblasti in je dozorela predvsem z bojem v mednarodnih brigadah med špansko državljansko vojno ter sodelovanjem v spopadu s falangisti Francisca Franca, ki so jih po drugi strani podpirali nacistični fašisti.

Po mojem mnenju je največja težava v tem, da se moralni presoji nasprotnih taborov pripisuje večja teža kot tisti, ki odraža čisto in preprosto realnost: Zgodovinar, ki proučuje antifašizem, ga pogosto obravnava in predstavlja predvsem kot etično in ideološko izbiro, kar pomeni neizogibno upravičevanje omejitev in negativnih vidikov v imenu blagodejne katarze, ki jo je izvajal tako na ravni pravne države kot na ravni dejanske države za tiste, ki sta jih "okužila" režim in Duce.

Podobno sta bili obe fazi fašizma: od leta 1922 do leta 1943 in od leta 1943 do leta 1945, podvrženi strogi in negativni etični in ne politični oceni.

Opozoriti je treba tudi, da imata antifašizem in fašizem neizogiben učinek avreole, ki je posledica neposrednih in posrednih izkušenj, ki sta jih ta dva pojavi imela v družinah in s tem pri starih, odraslih in mladih ljudeh. (Carlo Enrico Tincani)

Vsak spopad ima pozitivne učinke, vendar le, če se vpleteni ukvarjajo z izvorom in vzroki za različna stališča, so pripravljene na dialog, so pripravljene na odprt izid spora in so sposobni spremeniti pogled, če je to potrebno. To lahko privede do novih pozitivnih pogledov, ki posledično vodijo do novih načinov delovanja. Za takšne postopke si je treba prizadevati pri vseh individualnih in kolektivnih napetostih, vendar zahtevajo moderatorja z ekvidistanco in izkušnjami v postopkih reševanja sporov. Intenzivnost "spopada" je odločilna za to, ali bo dialog potekal s strokovnjakom za konflikte ali brez njega; bolj ko je intenziven, večja je verjetnost, saj čustveni stresi oslabijo ali celo blokirajo možganske funkcije in onemogočijo dialog. Znano je, da nepredelani, negativno okupirani spomini vodijo v psihološke motnje, v skrajnih primerih v travme, ki imajo še bolj negativen učinek, če prizadenejo skupine ljudi. (Artur Roßbacher)